

Anonimizuota versija

Vertimas

C-397/23–1

Byla C-397/23

Prašymas priimti prejudicinį sprendimą

Gavimo data:

2023 m. birželio 29 d.

Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas:

Sozialgericht Detmold (Vokietija)

Nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą priėmimo data:

2023 m. birželio 22 d.

Pareiškėjas:

FL

Atsakovė:

Jobcenter Arbeitplus Bielefeld

Sozialgericht Detmold (Detmoldo socialinių bylų teismas)

<...>

Nutartis

byloje

FL, <...> Bylefeldas,

pareiškėjas,

<...>

prieš

Jobcenter Arbeitplus Bielefeld (Bylefeldo *Arbeitplus* darbo birža) <...>

atsakovę,

Stadt Bielefeld Amt für soziale Leistungen – Sozialamt (Bylefeldo miesto socialinių išmokų tarnyba – Socialinė tarnyba) <...>,

trečiąjį asmenį,

Sozialgericht Detmold (Detmoldo socialinių bylų teismas) 35-oji kolegija 2023 m. birželio 22 d. <...> nutarė:

I. Sustabdyti bylos nagrinėjimą.

II. Remiantis Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo (SESV) 267 straipsnio pirma ir antra pastraipomis, pateikti Europos Sąjungos Teisingumo Teismui (ESTT) šį prejudicinį klausimą:

Ar Sąjungos teisė turi būti aiškinama taip, kad ja draudžiama nacionalinės teisės norma, pagal kurią leidimas gyventi šalyje vaiko globos tikslais gali būti išduodamas tik nesusituokusio nepilnamečio šalies pilietybę turinčio vaiko vienam iš tėvų, kuris yra užsienietis, jeigu pastarojo įprastinė gyvenamoji vieta yra nacionalinėje teritorijoje, o tai reiškia, kad valstybės narės Sąjungos piliečiai neturi tokios teisės gauti leidimo gyventi šalyje ne šalies, o kitos valstybės narės pilietybę turinčio Sąjungos piliečio nepilnamečio globos tikslais?

Motyvai

<...>

A. Pagrindinės bylos dalykas ir faktinės aplinkybės

I. Pagrindinės bylos dalykas

Šalys nesutaria, ar pareiškėjas turi teisę gauti socialines išmokas pagal *Sozialgesetzbuch Zweites Buch* (Socialinio kodekso II knyga, SGB II) arba *Sozialgesetzbuch Zwölftes Buch* (Socialinio kodekso XII knyga, SGB XII) už laikotarpį nuo 2020 m. gegužės 30 d. iki 2021 m. vasario 28 d. Tam jis pagal nacionalines nuostatas, įtvirtintas atitinkamų redakcijų SGB II 7 straipsnio 1 dalies antro sakinio 2 punkto b papunktyje ir SGB XII 23 straipsnio 3 dalies pirmo sakinio 2 punkte, privalo turėti teisę gyventi šalyje, kuri nėra grindžiama tik tikslu ieškoti darbo.

II. Pagrindinės bylos faktinės aplinkybės

1979 m. gegužės 21 d. gimęs pareiškėjas yra Lenkijos pilietis. 2020 m. gegužės 30 d. jis kartu su savo partnere, su kuria nėra susituokęs, <...> atvyko į Vokietijos Federacinę Respubliką iš Nyderlandų. Anksčiau, 2015 m. rugpjūčio 30 d., ji buvo atvykusi į Vokietiją iš Lenkijos ir tik trumpam – dėl nesutarimų su 2020 m. kovo 25 d. mirusiu savo sutuoktiniu – buvo apsistojusi pas draugę Nyderlanduose.

2

Anonimizuota versija

[Pareiškėjo partnerė] taip pat yra Lenkijos pilietė. 2020 m. lapkričio 27 d. Bylefelde jiems gimė nesantuokinis sūnus <...>. Jis taip pat turi Lenkijos pilietybę.

Pareiškėjas, kaip ir [jo partnerė ir jų sūnus] pateikė atsakovei prašymą dėl išmokų pagal SGB II. 2020 m. gruodžio 3 d. ir 2020 m. gruodžio 21 d. sprendimais atsakovė skyrė [partneriui] išmokas pagal SGB II už laikotarpį nuo atvykimo 2020 m. gegužės 30 d. dienos. Sūnui atsakovė skyrė išmokas už laikotarpį nuo gimimo, 2020 m. lapkričio 27 d. <...> 2021 m. balandžio 21 d. sprendimu atmesti prašymą atsakovė atmetė pareiškėjo reikalavimą <...> dėl ginčijamo laikotarpio nuo 2020 m. gegužės 30 d. iki 2021 m. vasario 28 d. Grįsdama šį sprendimą atsakovė nurodė, kad pareiškėjas neturi teisės į išmokas pagal SGB II, nes jo teisė gyventi šalyje grindžiama tik tikslu ieškoti darbo. Kitais tikslais, nei tikslu ieškoti darbo grindžiamos teisės gyventi šalyje, iš kurios būtų galima kildinti teisę į išmokas pagal SGB II, jis neturi. <...> (paaiškinta toliau, žr. kitą pastraipą).

Pareiškėjas per nustatytą terminą pateikė skundą dėl šio sprendimo atmesti prašymą. Atsakovė 2021 m. liepos 19 d. sprendimu dėl skundo atmetė skundą kaip nepagrįstą. Grįsdama šį sprendimą, ji dar kartą nurodė, kad teisė gyventi šalyje nekyla iš *Gesetz über den Aufenthalt, die Erwerbstätigkeit und die Integration von Ausländern im Bundesgebiet* (Užsieniečių apsigyvenimo, įsidarbinimo ir integracijos federalinėje teritorijoje įstatymas, toliau – *AufenthG*) 28 straipsnio 1 dalies pirmo sakinio 3 punkto. [Partnerė] jau daugiau kaip penkerius metus gyvena Vokietijos Federacinėje Respublikoje ir turi teisę nuolat gyventi šalyje. Pareiškėjas pirmą kartą atvyko į Vokietijos Federacinę Respubliką 2020 m. gegužės 30 d. <...> Pagal nacionalinę teisę pareiškėjas neturi teisės gyventi šalyje kaip partnerės šeimos narys ar artimas asmuo. Teisė gyventi šalyje nekyla ir iš *Gesetz über die allgemeine Freizügigkeit von Unionsbürgern* (Įstatymas dėl laisvo Sąjungos piliečių judėjimo, toliau – *FreizügG/EU*, kurio nurodytoje nuostatoje daroma nuoroda į *Aufenthaltsgesetz*) 11 straipsnio 14 dalies pirmo sakinio, siejamo su *AufenthG* 28 straipsnio 1 dalies pirmo sakinio 3 punktu, nes ši teisė taikoma tik nepilnamečiams Vokietijos piliečiams, o pareiškėjo sūnus turi tik Lenkijos pilietybę. Teisė gyventi šalyje nekyla ir iš Europos Sąjungos Teisingumo Teismo sprendimo C-181/19 ir Reglamento (ES) Nr. 492/2011, nes pareiškėjo sūnus nėra sulaukęs mokyklinio amžiaus. Atsižvelgiant į [Reglamento] (EB) Nr. 883/2004 4 straipsnį, *AufenthG* 28 straipsnis pagal Europos [Sąjungos] teisę neturi būti aiškinamas taip, kad ir Sąjungos piliečio, kuris nėra sulaukęs mokyklinio amžiaus, nesusituokęs tėvas privalo turėti teisę gyventi šalyje. Partnerės teisė laisvai judėti ir gyventi šalyje netampa faktiškai negalima dėl to, kad nesusituokęs tėvas negauna jokių socialinių išmokų pagal SGB II.

Pareiškėjas 2021 m. rugpjūčio 12 d. pateikė skundą dėl šio sprendimo.

Nagrinėjant skundą jis iš esmės nurodė, kad teisė gyventi šalyje kyla iš *AufenthG* 28 straipsnio 1 dalies pirmo sakinio 3 punkto, siejamo su *Grundgesetz* (Konstitucija, toliau – GG) 6 straipsniu ir Europos žmogaus teisių konvencijos (EŽTK) 8 straipsniu. Teisės į šeimos susijungimą vaiko globos tikslais taikymas

tik „vokiečiams“ prieštarauja Sąjungos teisei, taip nepagrįstai sudaromos mažiau palankios sąlygos ir ribojama teisė laisvai judėti. Pareiškėjas nurodė, kad iš *FreizügG* 11 straipsnio 14 dalies pirmo sakinio, siejamo su *AufenthG* 28 straipsnio 1 dalies pirmo sakinio 3 punktu, siejamo su *Grundgesetz* (GG) 6 straipsniu, ir iš Europos žmogaus teisių konvencijos (EŽTK) 8 straipsnio kyla teisė į vienodą požiūrį.

Atsakovė ir trečiasis asmuo nagrinėjant skundą nurodė, kad teisė gyventi šalyje negali būti kildinama iš minėtos *AufenthG* 28 straipsnio 1 dalies pirmo sakinio 3 punkto nuostatos, nes pagal savo formuluotę ji taikoma tik „vokiečiams“, o ne „Sąjungos piliečiams“. Skirstymas į „vokiečius“ ir „užsieniečius“ yra neatsiejamas nuo imigraciją ir teisę gyventi šalyje reglamentuojančių nacionalinės teisės aktų. Atitinkama nuostata nepažeidžiama Sąjungos teisė. Aukštesnės instancijos teismų jurisprudencijoje nesutariama dėl iškelto klausimo, ar leidimo gyventi šalyje nesuteikimas Sąjungos piliečiui, turinčiam teisę globoti nepilnametį vaiką, kuris turi teisę laisvai judėti ir yra Vokietijos Federacinės Respublikos teritorijoje gyvenantis valstybės narės pilietis, laikytinas diskriminacija. Dėl nevienodos aukštesnės instancijos teismų jurisprudencijos ir nesant aukščiausiojo teismo sprendimo nėra galimybės pakeisti ankstesnį sprendimą ir patenkinti dalį skundo.

III. Nurodytos nacionalinės teisės nuostatos

Bylai reikšmingos toliau nurodytos nacionalinės teisės nuostatos.

2015 m. liepos 27 d. *AufenthG* redakcijos 28 straipsnis (*BGBI. I*, p. 1386).

1. ¹Leidimas gyventi šalyje turi būti išduotas užsieniečiui, kuris yra:
 - 1) Vokietijos piliečio sutuoktinis;
 - 2) nepilnametis nesusituokęs Vokietijos piliečio vaikas;
 - 3) nepilnamečio nesusituokusio Vokietijos piliečio vienas iš tėvų, globojantis šį asmenį,

jeigu Vokietijos piliečio nuolatinė gyvenamoji vieta yra federalinėje teritorijoje.

<...>

<...>

<...> (išsamus reglamentavimas)

2020 m. lapkričio 24 d. *FreizügG* redakcijos 11 straipsnis (*BGBI. I*, p. 2416), su pakeitimais, padarytais 2020 m. lapkričio 12 d. Įstatymo 1 straipsniu.

<...>

14) ¹*Aufenthaltsgesetz* taip pat taikomas, jeigu juo suteikiamas palankesnis teisinis statusas nei šiuo įstatymu. <...>

2019 m. lapkričio 30 d. SGB II redakcijos, galiojusios iki 2020 m. gruodžio 31 d., 7 straipsnis (*BGBI. I*, p. 1948).

1. ¹Išmokos pagal šią knygą skiriamos asmenims, kurie:

- 1) yra sulaukę 15 metų amžiaus ir dar nėra pasiekę 7a straipsnyje nustatytos amžiaus ribos;
- 2) yra darbingi;
- 3) yra nepasiturintys ir
- 4) nuolat gyvena Vokietijos Federacinėje Respublikoje (darbingi gavėjai).

²Išskyrus:

- 1) užsieniečius, kurie nėra darbuotojai ar Vokietijos Federacinėje Respublikoje savarankiškai dirbantys asmenys ir kurie neturi teisės laisvai judėti pagal *Freizügigkeitsgesetz/EU* (Įstatymas dėl laisvo Sąjungos piliečių judėjimo) 2 straipsnio 3 dalį, ir jų šeimos narius per pirmuosius tris jų gyvenimo šalyje mėnesius,
- 2) užsienio piliečius:
 - a) kurie neturi teisės gyventi šalyje;
 - b) kurių teisė gyventi šalyje yra grindžiama tikslai tikslu ieškoti darbo arba
 - c) kurie teisę gyventi šalyje – atskirai arba kartu su teise gyventi šalyje pagal b punktą – kildina iš 2011 m. balandžio 5 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 492/2011 dėl laisvo darbuotojų judėjimo Sąjungoje (OL L 141, 2011 5 27, p. 1), su pakeitimais, padarytais Reglamentu (ES) 2016/589 (OL L 107, 2016 4 22, p. 1), 10 straipsnio,

taip pat jų šeimos narius,

<...>

<...> ⁴Nukrypstant nuo antrojo sakinio 2 punkto, užsieniečiams ir jų šeimos nariams skiriamos išmokos pagal šią knygą, jeigu jų įprastinė gyvenamoji vieta yra federalinėje teritorijoje bent penkerius metus;

<...>

Nuo 2021 m. sausio 1 d. taikomos 2020 m. gruodžio 9 d. SGB II redakcijos 7 straipsnis (*BGBI. I* p. 2855).

Išmokų gavėjai

1. <...>

<...>

<...> (atitinka iki 2020 m. gruodžio 31 d. galiojusią redakciją).

²Išskyrus:

1) užsieniečius, kurie nėra darbuotojai ar Vokietijos Federacinėje Respublikoje savarankiškai dirbantys asmenys ir kurie neturi teisės laisvai judėti pagal *Freizügigkeitsgesetz/EU* (Įstatymas dėl laisvo Sąjungos piliečių judėjimo) 2 straipsnio 3 dalį, ir jų šeimos narius per pirmuosius tris jų gyvenimo šalyje mėnesius,

2) užsienio piliečius:

a) kurie neturi teisės gyventi šalyje arba

b) kurių teisė gyventi šalyje yra grindžiama tikslu ieškoti darbo,

taip pat jų šeimos narius,

<...>

<...> (atitinka iki 2020 m. gruodžio 31 d. galiojusią redakciją).

<...>

2016 m. gruodžio 22 d. SGB XII redakcijos, galiojusios iki 2020 m. gruodžio 31 d., 23 straipsnis (*BGBI. I*, p. 3155).

1. ¹Pagal šią knygą užsieniečiams, kurie faktiškai gyvena šalies teritorijoje, turi būti teikiama pragyvenimą užtikrinanti parama, parama ligos, nštumo ir motinystės atveju ir sveikatos priežiūrą užtikrinanti parama. ²Tai neturi įtakos ketvirto skyriaus nuostatoms. ³Kitais atvejais socialinė parama gali būti teikiama, jeigu ji, atsižvelgiant į individualias aplinkybes, yra reikalinga. ⁴Pirmame sakinyje nustatytas ribojimas netaikomas užsieniečiams, kurie turi nuolatinę leidimą gyventi šalyje [„Niederlassungserlaubnis“] arba laikiną leidimą gyventi šalyje [„befristeter Aufenthaltstitel“], tačiau siekia nuolat gyventi federacijos teritorijoje. ⁵Tai neturi įtakos nuostatoms, pagal kurias turi arba turėtų būti mokamos kitos socialinės paramos išmokos nei nurodytosios pirmame sakinyje.

2. <...>

3. ¹Užsieniečiams ir jų šeimos nariams išmokos pagal 1 dalį arba pagal ketvirtąjį skyrių neskiriamos, jeigu

1) jie nėra darbuotojai ar Vokietijos Federacinėje Respublikoje savarankiškai dirbantys asmenys ir neturi teisės laisvai judėti pagal *Freizügigkeitsgesetz/EU* (Įstatymas dėl laisvo Sąjungos piliečių judėjimo) 2 straipsnio 3 dalį, per pirmuosius tris jų gyvenimo šalyje mėnesius,

2) jie neturi teisės gyventi šalyje arba jų teisė gyventi šalyje yra grindžiama tikslu ieškoti darbo,

3) teisę gyventi šalyje – atskirai arba kartu su teise gyventi šalyje pagal 2 punktą – jie kildina iš 2011 m. balandžio 5 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 492/2011 dėl laisvo darbuotojų judėjimo Sąjungoje (OL L 141, 2011 5 27, p. 1), su pakeitimais, padarytais Reglamentu (ES) 2016/589 (OL L 107, 2016 4 22, p. 1), 10 straipsnio, arba

4) jie atvyko siekdami gauti socialinę paramą.

<...>

<...> [ribota parama iki išvykimo, paprastai ne ilgiau kaip vieną mėnesį).

⁷Nukrypstant nuo pirmojo sakinio 2 ir 3 punktų, užsieniečiams ir jų šeimos nariams skiriamos išmokos pagal 1 dalies pirmąjį ir antrąjį sakinius, jeigu jie bent penkerius metus be ilgesnių pertraukų gyvena federalinėje teritorijoje; <...>

<...>

2020 m. gruodžio 9 d. SGB XII redakcijos, taikomos nuo 2021 m. sausio 1 d., 23 straipsnis (*BGBI. I*, p. 2855)

<...>

<...> (atitinka iki 2020 m. gruodžio 31 d. galiojusią redakciją).

3. ¹Užsieniečiams ir jų šeimos nariams išmokos pagal 1 dalį arba pagal ketvirtąjį skyrių neskiriamos, jeigu

1) jie nėra darbuotojai ar Vokietijos Federacinėje Respublikoje savarankiškai dirbantys asmenys ir neturi teisės laisvai judėti pagal *Freizügigkeitsgesetz/EU* (Įstatymas dėl laisvo Sąjungos piliečių judėjimo) 2 straipsnio 3 dalį, per pirmuosius tris jų gyvenimo šalyje mėnesius,

2) jie neturi teisės gyventi šalyje arba jų teisė gyventi šalyje yra grindžiama tikslu ieškoti darbo, arba

3) jie atvyko siekdami gauti socialinę paramą.

<...>

<...> [ribota parama iki išvykimo, paprastai ne ilgiau kaip vieną mėnesį).
7Nukrypstant nuo pirmojo sakinio 2 punkto, užsieniečiams ir jų šeimos nariams skiriamos išmokos pagal 1 dalies pirmąjį ir antrąjį sakinius, jeigu jie bent penkerius metus be ilgesnių pertraukų gyvena federalinėje teritorijoje;

<...>

EŽTK 8 straipsnis <...>

1. Kiekvienas turi teisę į tai, kad būtų gerbiamas jo privatus ir šeimos gyvenimas
<...>

<...>

GG 6 straipsnis <...>

<...>

<...> (santuokos ir šeimos apsauga, vienodos sąlygos santuokiniam ir nesantuokiniam vaikams).

B. Prašymo priimti prejudicinį sprendimą svarba sprendimui priimti

Tiesa, kolegija, kaip pirmosios instancijos socialinių bylų teismas, neprivalo kreiptis dėl prejudicinio sprendimo priėmimo, nes socialinių bylų teismų sprendimus galima apskusti *Landessozialgericht* (Apygardos socialinių bylų teismas) ir *Bundessozialgericht* (Federalinis socialinių bylų teismas). Vis dėlto kolegija mano, kad, siekiant paspartinti procesą ir išsiaiškinti teisinį klausimą, į kurį aukštesnės instancijos apygardos socialinių bylų teismų jurisprudencijoje atsakoma skirtingai, svarbu dar nagrinėjant bylą pirmojoje instancijoje pateikti prejudicinį klausimą, kad pagal Sąjungos teisę būtų išaiškinta, ar tokia nacionaline nuostata nepažeidžiamos SESV 18 straipsnio, Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos (Chartija) 20 straipsnio, 21 straipsnio 2 dalies, 33 straipsnio 1 dalies, Reglamento (EB) Nr. 987/2009, Direktyvos 2004/38/EB ar kitos Teisingumo Teismo nurodytos Sąjungos teisės nuostatos.

Kolegija pažymi, kad šio teisinio klausimo aiškinimas nacionalinių aukštesnės instancijos teismų jurisprudencijoje labai skiriasi. <...> (nuorodos į socialinių bylų teismų jurisprudenciją, kurioje pripažįstama arba paneigiama draudžiama diskriminacija, kaip tai suprantama pagal SESV 18 straipsnį, žr. nuorodas *Bundesverfassungsgericht* (Federalinis Konstitucinis Teismas, toliau – *BVerfG*) nutartyje). *BVerfG* taip pat nurodo, kad apygardos socialinių bylų teismų jurisprudencijoje ir doktrinoje nesutariama, ar pagal *FreizügG/ES* redakcijos, galiojusios iki 2020 m. lapkričio 23 d., 11 straipsnio 1 dalies vienuoliktą sakinį (nuo 2020 m. lapkričio 24 d. – *FreizügG/ES* 11 straipsnio 14 dalies pirmą sakinį), siejamą su *AufenthG* 28 straipsnio 1 dalies pirmo sakinio 3 punktu ir SESV 18 straipsnio 1 dalimi, vienam iš nepilnamečio Sąjungos piliečio, kuris turi teisę laisvai judėti pagal *FreizügG/ES* 3 straipsnio 1 dalies 1 sakinį, tėvų dėl to,

kad jis lydi kitą iš tėvų, kuriam yra suteikta vaiko globos teisė, gali būti suteikiama teisė gyventi šalyje (2019 m. spalio 4 d. *BVerfG* nutartis *1 BvR 1710/18*, (https://www.bundesverfassungsgericht.de/SharedDocs/Downloads/DE/2019/10/rk20191004_1bvr171018.html) 2019, 27335, 12 punktas).

I. Nurodytos Sąjungos teisės nuostatos

Kolegijos nuomone, bylai reikšmingos Sąjungos teisės nuostatos yra: SESV 18 straipsnis, Chartijos 20 straipsnis, 21 straipsnio 2 dalis, 33 straipsnio 1 dalis, 2009 m. rugsėjo 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 987/2009, nustatantis Reglamentas (EB) Nr. 883/2004 dėl socialinės apsaugos sistemų koordinavimo įgyvendinimo tvarką, ir 2004 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2004/38/EB dėl Sąjungos piliečių ir jų šeimos narių teisės laisvai judėti ir gyventi valstybių narių teritorijoje. Jeigu Teisingumo Teismas mano, kad gali būti pažeidžiamos ir kitos Sąjungos teisės nuostatos, laikytina, kad šis prašymas priimti prejudicinį sprendimą apima ir jas.

II. Europos Sąjungos teisės aiškinimo svarba sprendimui pagrindinėje byloje priimti

Klausimas, dėl kurio prašoma priimti prejudicinį sprendimą, yra teisiniu požiūriu reikšmingas bylos baigčiai. Jeigu į šį klausimą būtų atsakyta teigiamai, pareiškėjas <...> iš esmės turėtų teisę į išmokas, bent jau laikotarpiu nuo sūnaus gimimo 2020 m. lapkričio 27 d. Iš *AufenthG* 28 straipsnio 1 dalies pirmo sakinio 3 punkto kiltų materialinė teisė gyventi šalyje, kuri reiškia ne tik tikslu ieškoti darbo grindžiamą teisę gyventi šalyje, kaip tai suprantama pagal SGB II 7 straipsnio 1 dalies antro sakinio 2 punkto b papunktį ir SGB XII 23 straipsnio 3 dalies pirmo sakinio 2 punktą. Taigi dalis skundo, atsižvelgiant į faktines ir ginčo aplinkybes, būtų patenkinta nagrinėjant bylą pirmosios instancijos teisme. Jeigu į pateiktą klausimą būtų atsakyta neigiamai, skundą atsižvelgiant į faktines ir ginčo aplinkybes reikėtų atmesti. Be to, šis teisinis ginčas, kaip reikalaujama prašymui priimti prejudicinį sprendimą pateikti, yra susijęs su Sąjungos teise, nes jame nagrinėjamos socialinių išmokų mokėjimo Sąjungos piliečiui sąlygos, kuris, atvykęs gyventi į Vokietijos Federacinę Respubliką ir nurodęs, kad globoja asmenį, siekia tokių pačių sąlygų, kokios yra taikomos šalies piliečiams, ir argumentuoja tuo, kad nacionalinės teisės nuostata prieštarauja Sąjungos teisei.

Informacija apie apeliacinio skundo pateikimo tvarką

<...>